

Ergoterapide Yönetim, Organizasyon ve Kayıt Sistemleri

Editörler:

Doç. Dr. Hatice Abaoğlu

Dr. Öğr. Üyesi Selma Ercan Doğu

Hipokrat
Yayıncılık

© 2022 Ergoterapide Yönetim, Organizasyon ve Kayıt Sistemleri

ISBN: 978-625-7399-74-6

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editörler

Doç. Dr. Hatice Abaoğlu
Dr. Öğr. Üyesi Selma Ercan Doğu

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.
1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

*“Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kâfi değildir.
Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi lâzımdır.”*

M. K. Atatürk, 1930

Sevgili Ergoterapistler ve Ergoterapist Adayları,

Mesleğe hazırlık sürecinde ve mesleki deneyimlerinizde size rehberlik edecek olan Ergoterapide Yönetim Organizasyon ve Kayıt Sistemleri kitabını sizlerle buluşturmaktan gurur duyuyoruz. Ekip çalışması, örgütsel süreçler, yönetim ve liderlik ilgili konular, bugün neredeyse günlük yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Her birimiz okullar, kulüpler, sosyal ya da akademik gruplara katılıyoruz, spor aktivitelerinde veya oyunlarda yer alıyoruz ya da tam veya yarı zamanlı işlerde bulunuyoruz. Bazı olumlu deneyimlere sahipken, bazen de “Bunu yapmanın daha iyi bir yolu yok mu?” diye merak ettiğiniz de olmuştur. Bu kitap aracılığıyla bir çalışan, yönetici olarak ya da örgüt ortamları söz konusu olduğunda yönetim süreçlerini ve kendinizin ve başkalarının davranışlarını daha iyi yönetebilmek için gerekli becerileri anlayıp geliştirebileceksiniz.

Son yıllarda değişen sağlık sistemleri ile birlikte yönetsel düşünce ve süreçlerde bir dizi gelişme yaşanmaktadır. Örgütler, ulusal ve coğrafi sınırları aşarak çok uluslu hale gelmiş ve iş gücü oldukça çeşitlenmiştir. Sağlık hizmetlerinde danışan memnuniyeti ve kalite kavramı giderek daha da önem kazanmaya başlamıştır. Günümüz iş ortamı, küresel rekabet, kısıtlı kaynaklar, hızlı teknolojik değişimler, artan sosyal sorumluluk talebi ve küçülen örgüt yapılarından oluşmaktadır. Sürekli gelişen sağlık hizmet sunumunun yanı sıra hızlı ve dinamik değişiklikleri ele almak için ilgili kuruluşların yakın ve uzak geleceği için stratejik planlama yapması gerekmektedir.

Bir yönetici olarak çalışmak, mesleklerin en ödüllendirici, en heyecan verici ve en zorlularından biridir. Günümüzün yöneticileri, sürekli olarak zorlu ve heyecan verici karmaşık durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Geleneksel otorite yapısı yerini çalışan katılımına, çalışma ekiplerine, grup ruhuna, katılımcı karar vermeye, esnek çalışma yapılarına ve iş birliğine dayalı daha fazla insan odaklı ilişkilere bırakmıştır. Etkili yöneticiler, hastaneler, devlet kurumları, özel işletmeler ve üniversiteler gibi sanayi veya hizmet kuruluşlarının çıktıkları yoluyla topluma önemli katkılarda bulunabilen etkili liderlerdir.

Bu kitap, ergoterapi programlarının öğrencilerini ve meslek hayatının başlarında-ki ergoterapistleri başarılı yöneticiler ve klinisyenler olmaya hazırlamak için özenle tasarlanmıştır. Günümüzün dinamik ve karmaşık ortamında etkili yöneticiler tarafından kullanılan araçları, teknikleri ve stratejileri kapsar. Okuyucuların, yönetsel sorumluluklar ve zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olacak kapsamlı bir kaynak kitaptır. Yönetim teorisi ve pratiğindeki en son gelişmeler açısından sağlam temelle-re sahiptir ve basit, açık, net ve yapılandırılmış bir şekilde sunulmuştur.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara ve Hipokrat Yayınevine içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Doç. Dr. Hatice Abaoğlu

Dr. Öğr. Üyesi Selma Ercan Doğu

Editörler Hakkında

Doç. Dr. Hatice Abaoğlu

Hatice Abaoğlu 2006 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü'nden mezun oldu. Aynı bölümde 2009 yılında yüksek lisans, 2015 yılında 'Rehabilitasyonda Aile İşlevselliği Ölçeğinin Geliştirilmesi' başlıklı doktora çalışmalarını tamamladı. 2018 yılında, ergoterapi alanında 'Şizofrenili Bireylerde Yaşam Becerileri Eğitiminin İşlevsellik Üzerine Etkisinin incelenmesi' başlıklı ikinci doktora çalışmasını tamamladı. 2009-2015 yılları arasında lisansüstü eğitimi boyunca Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2228-A ve 2211-A Genel Yurtiçi Yüksek Lisans ve Doktora burs desteği almıştır. Ayrıca, doktora çalışmaları sırasında Avrupa Birliği destekli 'Engelli Bireylerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması için Teknik Yardım Projesi' isimli projede araştırmacı olarak görev yapmış ve bu kapsamda kişisel ve kurumsal gelişime katkı sağlayacak çok sayıda eğitim almıştır.

2014-2021 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmış ve bu görevi sırasında toplum ruh sağlığı merkezlerinde klinik araştırma ve son sınıf öğrencilerine süpervizyon desteği sağlamıştır. Aynı zamanda, Ergoterapi Bölümü'ne yönlendirilen kronik ruhsal bozukluk tanısına sahip bireylere danışmanlık hizmeti vermeye devam etmektedir. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi ve Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi'nin editör kurulunda yer almaktadır. Doktora unvanı aldıktan sonra Ergoterapi Bölümü'nde ruh sağlığı, psikososyal rehabilitasyon, ergoterapi, engellilik ve ergoterapide yönetim konularını içeren çeşitli lisans derslerini vermiştir. 2021 yılında Dr. Öğr. Üyesi kadrosuna atanmış olup 2022 yılından itibaren Doçent unvanı alarak akademik ve klinik çalışmalarını sürdürmektedir. Bu eserin yazılma fikri, Abaoğlu'nun 2019 yılından itibaren Ergoterapide Yönetim, Organizasyon ve Kayıt Sistemleri lisans dersini vermesiyle ortaya çıkmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Selma Ercan Doğu

Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümünden mezun oldu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Psikoloji Yüksek Lisans Programını bitirdi. Doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ergoterapi Anabilim dalında “Şizofreni Olan Bireylerde Ergoterapi ve Sosyal Beceri Eğitiminin Etkinliğinin Karşılaştırılması” adlı doktora tezi ile tamamladı. Sağlık Bakanlığı’na bağlı çocuk psikiyatri ve yetişkin psikiyatri bölümlerinde psikolog olarak çalıştı. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Ruh Sağlığı Şubesinde eğitimci olarak görev yaptı. Hacettepe Üniversitesi Ergoterapi Bölümü tarafından “Engelli Bireylerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması için Teknik Yardım Projesi” kapsamında açılan Hacettepe Üniversitesi Mesleki Rehabilitasyon Merkezinde görev aldı. 2014 yılından itibaren Avrupa Birliği ve Dünya Sağlık Örgütü iş birliğinde “Engelli Bireyler için Hizmetlerin Geliştirilmesi Projesinde” eğitimci olarak görev yaptı. 2019 yılından itibaren ise projenin devamı niteliğinde olan Avrupa Birliği ve Dünya Sağlık Örgütü iş birliğinde “Ruhsal Engeli olan Bireylerde Sosyal İçerme Projesi” kapsamında eğitimci olarak görev almıştır. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi Toplum Ruh Sağlığı Merkezinde 2013 yılından 2022 yılına kadar vaka yöneticisi olarak görev yapmıştır, psikososyal müdahale programlarını yürütmüştür. Doktora unvanı aldıktan sonra Ergoterapi Bölümü’nde psikiyatride ergoterapi, psikososyal rehabilitasyon, pozitif psikoloji ve çalışma ergonomisi lisans derslerini vermiştir. Halen Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak eğitim ve akademik çalışmalarını yürütmektedir. Çalışma alanları arasında sağlık psikolojisi, psikoterapiler, ergoterapi, psikososyal rehabilitasyon, mesleki rehabilitasyon ve sağlıklı yaşam programları yer almaktadır. İlgi alanları doğrultusunda akademik ve klinik çalışmalarına devam etmektedir.

Katkıda Bulunanlar

vii

Editörler

Hatice Abaoğlu, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Selma Ercan Doğu, Dr. Öğr. Üyesi

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Yazarlar

Ayşenur Baysal Yiğit, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Başak Çağla Arslan, Öğr. Gör.

Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Ceren Davutoğlu, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Ege Temizkan, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Ezginur Gündoğmuş, Arş. Gör.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Gonca Bumin, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Gökçen Akyürek, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Gözde Ünal, Uzm. Erg.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kozaklı MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nevşehir

Güleser Güney Yılmaz, Dr. Erg.

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tavşanlı Sağlık Hizmetleri MYO
Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya

Hatice Abaoğlu, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

İrem Ceyhan, Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ergoterapi Programı, Ankara

Kübra Şahadet Sezer, Öğr. Gör.

İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Medine Nur Özata Değerli, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Özge Buket Arslan, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Selen Aydöner, Öğr. Gör.

Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Selma Ercan Doğu, Dr. Öğr. Üyesi

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Sinem Kars, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ankara

Sultan Akel, Öğr. Gör.

Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, İstanbul

İçindekiler

ix

Bölüm 1

Dünyada Ergoterapi Hizmetlerinin Sunumu ve Organizasyonu

İREM CEYHAN • KÜBRA ŞAHADET SEZER

Giriş.....	1
Amerika Birleşik Devletleri	8
Kanada	10
Avustralya.....	13
Birleşik Krallık (İngiltere, Galler, İrlanda ve İskoçya)	16
Almanya	18
Filipinler.....	19
Brezilya	20
Çin Halk Cumhuriyeti	22
İran.....	23
İsrail	23
Sonuç	23

Bölüm 2

Türkiye’de Ergoterapi Hizmetleri

GÜLESER GÜNEY YILMAZ

Giriş.....	27
Ergoterapi Mesleğinin Tarihçesi.....	27
Türkiye’de Ergoterapi Mesleğinin Tarihçesi.....	28
Türkiye’de Ergoterapistler	30
Ergoterapi Uygulama Alanları	32
Sonuç	41

Bölüm 3**Yönetim Kavramına Giriş ve Yönetim Kuramları**

SELEN AYDÖNER • GONCA BUMİN

Giriş.....	45
Yönetim Düşüncesinin Doğuşu ve Gelişimi	45
Yönetimin Tanımı ve Doğası.....	47
Yönetimin Amaçları	49
Yönetimin Önemi.....	49
Yönetimin Özellikleri.....	50
Yönetim Seviyeleri	50
Yönetimi Etkileyen Faktörler	51
Yönetim Kuramları	52
Sonuç	59

Bölüm 4**Yönetim İşlevleri**

HATİCE ABAOĞLU

Giriş.....	63
Yönetimin Temel İşlevleri.....	64
Planlama	65
Örgütlenme	78
Yönetme (Liderlik)	85
Kontrol.....	86
Sonuç	89

Bölüm 5**Örgütsel Değişim ve Problem Çözme**

ÖZGE BUKET ARSLAN

Giriş.....	93
Örgütsel Değişim	93
Örgütsel Değişim Modelleri	95
Örgütsel Değişim Stratejileri	98
Örgütsel Değişim Yaratmak için Beceriler	99
Örgütsel Değişim ve Problem Çözme	102
Sonuç	104

Bölüm 6**Bir Yönetici Olarak Ergoterapist****EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ • GÖKÇEN AKYÜREK**

Giriş.....	107
Yönetim ve Yönetici.....	108
Örgüt ve Yönetici.....	108
Yönetici ve Süpervizör Arasındaki Fark.....	111
Yöneticinin Rollerini.....	111
Yönetici Kademeleri.....	112
Yöneticinin Görev ve Sorumlulukları.....	115
Ergoterapi Yöneticilerinin Rol, Beceri ve Yetkinlikleri.....	119
Sonuç.....	124

Bölüm 7**Ergoterapist ve Liderlik****GÖKÇEN AKYÜREK • BAŞAK ÇAĞLA ARSLAN**

Giriş.....	127
Liderlik Kavramı.....	127
Liderlik Teorileri.....	129
Sağlık Sektöründe Liderlik.....	135
Ergoterapide Liderlik.....	136
Sonuç.....	138

Bölüm 8**Ergoterapide Süpervizyon****EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ**

Giriş.....	141
Süpervizyon.....	141
Süpervizyon İşlevleri.....	142
Süpervizyon Sürecinde Ergoterapistin Rolü.....	145
Süpervizyon Modelleri.....	145
Süpervizyon Sunuş Yöntemleri (Modları).....	149
Süpervizyon Türleri.....	150
Süpervizyonu Geliştirmek için Müdahale Stratejileri.....	151
Ergoterapi Perspektifiyle Süpervizyon.....	152
Sonuç.....	152

Bölüm 9**Ergoterapi Hizmetlerinin Yönetiminde Kanıta Dayalı Uygulama****SELMA ERCAN DOĞU**

Giriş.....	155
Kanıta dayalı uygulama ve Tanımı	156
Kanıta Dayalı Uygulamanın Önemi.....	156
Kanıta Dayalı Uygulama Süreci	157
Kanıta Dayalı Uygulamanın 5 Adımı.....	158
Ergoterapide Kanıta Dayalı Uygulama.....	162
Kanıta Dayalı Uygulamada Klinik Uygulama Kılavuzlarının Kullanımı	164
Kanıta Dayalı Bir Uygulayıcı Olmak.....	164
İyi Bir Kanıta Dayalı Ergoterapist Olmak İçin İpuçları-Öneriler	165
Sonuç.....	166

Bölüm 10**Etik, Profesyonellik ve Ekip Çalışması****EGE TEMİZKAN**

Giriş.....	169
Ergoterapi Disiplininde Etik Değerler	169
Ergoterapide Profesyonellik.....	174
Ekip Çalışması	176
Ekip Kurma Süreci	177
Diğer Disiplinler ile Birlikte Çalışmak.....	179
Ekip İçi İletişim	180
Sonuç.....	181

Bölüm 11**İş Yaşamında Sözlü ve Yazılı İletişim****MEDİNE NUR ÖZATA DEĞERLİ**

Giriş.....	183
İletişim.....	184
İletişimde Temel Problemler	185
İletişim Türleri ve Etkin İletişim Stratejileri	186
Terapötik İletişim	195
Sonuç.....	197

Bölüm 12**Sağlık Alanında Dokümantasyon**

AYŞENUR BAYSAL YİĞİT • CEREN DAVUTOĞLU

Giriş.....	199
Tıbbi Dokümantasyon	200
Tıbbi Dokümantasyonun Tarihçesi.....	200
Tıbbi Kayıtların Temel Özellikleri.....	202
Tıbbi Dokümantasyonun Önemi	202
Tıbbi Dokümanlarda Yer Alması Gereken Hususlar.....	203
Tıbbi Kayıtlarda Kişisel Verilerin Gizliliği, Mahremiyeti ve Verilerin Saklanması Konusunda Yasal Durumlar	204
Tıbbi Kayıt Çeşitleri	205
Ülkemizde Kullanılan Sistemler	207
Sınıflandırma Sistemi.....	208
Sonuç	210

Bölüm 13**Ergoterapi Hizmetlerinde Kayıt Tutma ve Raporlama**

SULTAN AKEL

Giriş.....	211
Dokümantasyon ve Tıbbi Kayıtlar	212
Raporlama Süreci	214
Sonuç	222

Bölüm 14**Kanıt Temelli Ergoterapi Programı Geliştirme**

SİNEM KARS

Giriş.....	225
Teori, Paradigma, Kavramsal Uygulama Modeli, Referans Çerçevesi ve İnterdisipliner Bilgiler	226
Kanıt Temelli Uygulamalar	227
Program Geliştirme Modelleri.....	229
Program Geliştirme Modelleri ve Teoriler Arasındaki İlişki	232
Sağlık Davranış Modelleri	232
Ergoterapi Hizmetlerinin Yönetiminde Kavramsal Uygulama Modeli ve İnterdisipliner Bilginin Seçimi	235
Sonuç	237

Bölüm 15**Ergoterapi Hizmetlerinin Değerlendirilmesi ve İyileştirilmesi****GÖZDE ÖNAL**

Giriş.....	241
Kalite nedir?	242
Sağlıkta Kalite Yönetimi.....	242
Ergoterapide Hizmet Sunumu.....	246
Sonuç	256